

Kasblar va malaka yo'llari Germaniyada

Kasbiy ta'lim va
Germaniyada tayyorlov

Funded by

on the basis of a Decision
by the German Bundestag

Germaniya hukumatining Kasbiy ta'lim sohasida xalqaro
hamkorlik bo'yicha markaz

1. Germaniyada kasbiy sohalar
2. Germaniya malaka ramkasi (DQR)
3. Boshlang'ich kasbiy ta'limning ikki turi
4. Dual tizimda korxonadagi kasbiy ta'lim
5. Maktabdagi (an'anaviy) ta'lim
6. Qo'shimcha ta'lim va kasbiy yuksalish imkoniyatlari

1. Germaniyada kasb sohalari

 Qishloq xo'jaligi, tabiat, atrof-muhit	 Biznes, boshqaruv
 Ishlab chiqarish	 Transport, logistika
 Qurilish, me'morchilik, kadastr	 Xizmatlar
 Metallar, mashinasozlik	 Sog'liqni saqlash
 Elektrika	 Ijtimoiy soha, pedagogika
 IT, kompyuter	 Ijtimoiy fanlar, gumanitar fanlar
 Tabiiy fanlar	 San'at, madaniyat, dizayn
 Texnika, texnologiya sohalari	 Media (ommaviy axborot vositalari)

2. Germaniya malaka ramkasi (DQR)

Germaniyaning ta'lim tizimidagi
malakalarni tasniflash uchun vosita

Malakalar va
kompetensiyalar masalasida yo'l-yo'riq va
shaffoflik

Yevropa malaka ramkasi (EQF) ga mos
keladigan 8 daraja

Xalqaro miqyosda taqqoslashni ta'minlaydi

Yevropada kasbiy mobillikni oshirishga hissa qo'shadi

2. Germaniya malaka ramkasi (DQR)

DQR dagi manfaatdor tomonlar: Umumiy ko'rinishi

Boshqa manfaatdor tomonlar:

**Oliy ta'lim va
kasbiy ta'lim muassasalari**

Ijtimoiy sheriklar va biznes uyushmalari

Fan va amaliyot mutaxassislari

- ▶ **DQR ishchi guruhida (AK DQR)** qarorlar muhokama qilinadi
- ▶ 100 dan ortiq mutaxassis ishchi guruhlarda ishtirok etadi

2. Germaniya malaka ramkasi (DQR)

DQRdagi manfaatdor tomonlar

DQR bo'yicha Federasiya va federal o'lkalarning muvofiqlashtirish markazi (B-L-KS DQR)

Funktsiyasi

- ▶ Germaniyada Yevropa malaka ramkasini (EQF) joriy etish bo'yicha Milliy muvofiqlashtirish markazi

Tashkil etilishi

- ▶ Germaniya hukumati va federal o'lkalarning qo'shma qarori (2013-yil 1-may)

Vazifalari

- ▶ Germaniya malaka ramkasini (DQR) joriy etishni qo'llab-quvvatlash
- ▶ Unga muvofiqlikni ta'minlash maqsadida malakalar tasnifini ko'rib chiqish
- ▶ Tasniflangan malakalar reyestrini yuritish
- ▶ Joriy o'zgarishlar bo'yicha ma'lumot berish

A'zolari

- ▶ Ta'lim, oila, keksalar, ayollar va yoshlar ishlari bo'yicha Federal vazirlik (BMBFSFJ)
- ▶ Iqtisod va energetika bo'yicha Federal vazirlik (BMWE)
- ▶ Ta'lim va madaniyat ishlari bo'yicha federal o'lka vazirlari konferensiyasi (KMK)
- ▶ Iqtisod bo'yicha federal o'lka vazirlari konferensiyasi (WMK)

2. Germaniya malaka ramkasi (DQR)

DQRdagi manfaatdor tomonlar

DQR ishchi guruhi (AK DQR)

Markaziy platforma

Barcha tegishli manfaatdor tomonlarning ishtiroki

- ▶ Umumiy ta'lim
- ▶ Oliy ta'lim
- ▶ Kasbiy ta'lim
- ▶ Ijtimoiy sheriklar va biznes tashkilotlari
- ▶ Fan va amaliyot vakillari

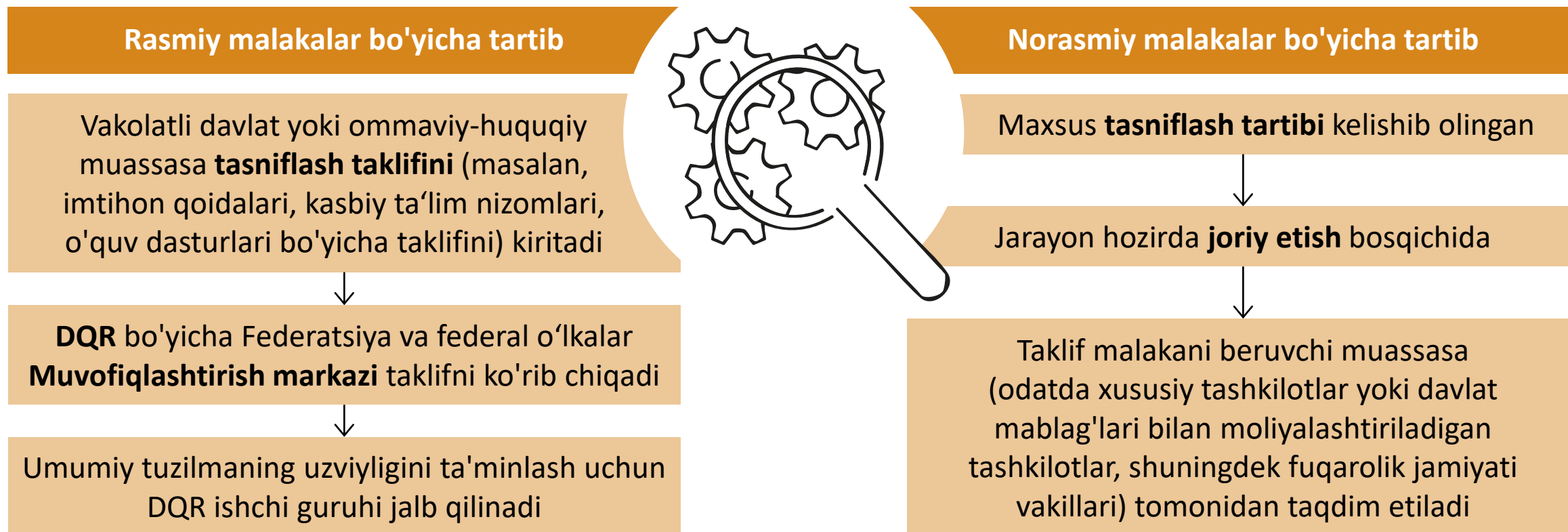
Vazifalar

- ▶ DQRni ishlab chiqish va amalga oshirishga oid barcha asosiy qarorlarni tayyorlash
- ▶ Murosa tamoyiliga asoslangan hamkorlik

2. Germaniya malaka ramkasi (DQR)

Tasniflash tartibi

2. Germaniya malaka ramkasi (DQR)

DQR deskriptorlari

Daraja	Bilim	Ko'nikmalar	Ijtimoiy kompetentsiya	Mustaqillik
1	Umumiy boshlang'ich bilimlar	Ko'rsatmalarga muvofiq oddiy vazifalarni bajarish	Tanish vaziyatlarda boshlang'ich hamkorlik	Asosan nazorat ostida
2	Bir sohada fundamental maxsus bilimlar	Oddiy qoidalarini qo'llash, dastlabki muammolarni hal qilish	Kichikroq guruhlarda ishlash	Qisman mustaqil, yordam bilan
3	Keng qamrovli, fundamental maxsus bilimlar	Odatiy vazifalarni bajarish, usullarni qo'llash	Boshqalar bilan hamkorlik va almashinuv	Tanish vaziyatlarda mustaqil harakat qilish
4	Kengaytirilgan va chuqurlashtirilgan maxsus bilimlar	Vazifalarga uslubiy yondashish, tanish muammolarni hal qilish	Ish jarayonlarini muvofiqlashtirish, jamoaviy muloqot	Barqaror sharoitlarda mustaqil va mas'uliyatli harakat qilish
5	Integratsiyalashgan maxsus bilimlar, boshqa sohalarga havolalar	Murakkab vazifalarni bajarish, transfer ko'nikmalari	Boshqalarga yo'l-yo'riq ko'rsatish va maslahat berish	O'zining o'rganish va ish jarayonlari uchun mas'uliyat
6	Chuqur maxsus bilimlar yoki keng qamrovli ilmiy bilim	Murakkab muammolarni tahlil qilish, yechim strategiyalarini ishlab chiqish	Jamoalarda mas'uliyatni o'z zimmasiga olish, loyihalarni boshqarish	Yuqori darajadagi mustaqillik va mas'uliyat
7	Yuqori darajada ixtisoslashgan, sohalararo bilim	Tadqiq etish, rivojlantirish, yangi jarayonlarni shakllantirish	Maxsus rahbarlik, murakkab muhokamalarni boshqarish (moderatorlik)	Murakkab loyihalar uchun mustaqil mas'uliyat
8	To'liq ixtisoslashgan, tadqiqotlarga asoslangan, eng yuqori darajadagi bilim	Innovatsiya, yangi nazariyalar va usullarni ishlab chiqish	Ilmiy va kasbiy hamjamiyatlarda yetakchilik	Maximal avtonomiya, bilim va amaliyotni yanada rivojlantirish uchun mas'uliyat

2. Germaniya malaka ramkasi (DQR)

Murakkablik darajasi va faoliyat turiga ko'ra tizimlashtirish

DQR 1–2	DQR 3	DQR 4
Kasbiy ta'limsiz – oddiy yordamchi faoliyati	Dual ta'limda (= korxonada) o'rganiladigan kasb (2 yil)	Dual ta'limda (= korxonada) o'rganiladigan kasb (3–3,5 yil)
masalan: hosil yig'ish ishchisi, oshxona yordamchisi/yordamchi oshpaz, vaqtinchalik ofitsiant, elektr yordamchisi*	masalan, mehmonxona mutaxassisi, omborxona xodimi, pardoqlash mutaxassisi, sotuvchi, metallga ishlov berish texnigi*	masalan: fermer, oshpaz, omborxona logistikasi mutaxassisi, sovutish texnologiyasigasi mexatronigi, sanoat uskunalari mexanigi*
		yoki: an'anaviy ta'limda (= butunlay maktabda) o'rganiladigan kasb
		masalan: Qishloq xo'jaligi texnikasi bo'yicha yordamchi, oziq-ovqat texnologiyalari bo'yicha yordamchi, mehmonxona boshqaruvi bo'yicha yordamchi, bino tizimlari texnigi va boshqaruv bo'yicha yordamchi, mexatronika bo'yicha yordamchi – texnik xizmat va servis yo'nalishi*

* Bu yerda keltirilgan bir xil kasbiy sohaga mansub kasblar bir-birini majburiy ravishda to'ldirmaydi.
Bu – tegishli kasb sohasidagi turli malaka darajasidagi kasblarning misollaridir.

2. Germaniya malaka ramkasi (DQR)

Murakkablik darajasi va faoliyat turiga ko'ra tizimlashtirish

DQR 5	DQR 6	
Ixtisoslashgan yuqoriroq darajali malaka	Ustoz hunarmand maqomini olish uchun malaka oshirish	yoki: Texnika/texnologiya bo'yicha yuqoriroq maqomni olish uchun malaka oshirish
masalan, sertifikatlangan kasb mutaxassisi – IT mutaxassisi, servis texnigi, parhez taomlar oshpazi, shamol elektruskunalari bo'yicha servis montyori, uy-joy bo'yicha maslahatchi (Savdo-sanoat palatasi)	masalan, Bachelor Professional, Qishloq xo'jaligi ustози, oshpazlik ustози, restoran ishi ustози, elektr texnikasi ustози	masalan: Professional bakalavr, qishloq xo'jaligi texnologiyasi, oziq-ovqat texnologiyasi, bino tizimlari texnigi
	yoki: Boshqaruv bo'yicha yuqoriroq maqomni olish uchun malaka oshirish	yoki: akademik bakalavriat dasturi amaliy fanlar universitetida yoki universitetda
	masalan, Bachelor Professional, qishloq xo'jaligi buxgalteri, biznes ma'muri, sanoat biznes ma'muri, Ommaviy axborot vositalari va nashriyot biznes ma'muri, Buxgalteriya balans bo'yicha mutaxassis-buxgalter	

* Bu yerda keltirilgan bir xil kasbiy sohaga mansub kasblar bir-birini majburiy ravishda to'ldirmaydi.
Bu – tegishli kasb sohasidagi turli malaka darajasidagi kasblarning misollaridir.

2. Germaniya malaka ramkasi (DQR)

Murakkablik darajasi va faoliyat turiga ko'ra tasnif

DQR 7		DQR 8
Yuqori darajadagi malaka oshirish	yoki: amaliy fanlar universiteti yoki universitetda akademik magistratura dasturi	Doktorlik darajasi universitetda
masalan: Professional magistr, Texnik iqtisodchisi, boshqaruvchi-iqtisodchisi, sertifikatlangan kasbiy pedagog*	masalan, Qishloq xo'jaligi bo'yicha Fan magistri (M.Sc.)*	masalan, Qishloq xo'jaligi fanlari doktori (Dr. agr.), Iqtisodiyot fanlari doktori (Dr. oec.), Oziqlanish fanlari doktori (Dr. oec. troph.), Muhandislik fanlari doktori (Dr. Ing.)*

* Bu yerda keltirilgan bir xil kasbiy sohaga mansub kasblar bir-birini majburiy ravishda to'ldirmaydi.
Bu – tegishli kasb sohasidagi turli malaka darajasidagi kasblarning misollaridir.

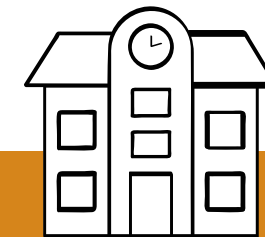
3. Boshlang'ich kasbiy ta'limning ikki turi

Dual kasbiy ta'lim

- ▶ 70% korxonada – 30% kasb-hunar maktabida
- ▶ Shogird oyligi
- ▶ Federal qonunchilik bilan tartibga solinadi
- ▶ 324 ta kasb*, ulardan taxminan:
 - ▶ 130 hunarmandchilik kasblari
 - ▶ 250 sanoat, ilmiy va tabiiy fanlar/texnik kasblar (ularning ba'zilari hunarmandchilik kasblari bilan bir xil)
 - ▶ 50 ta boshqaruv (menejer) kasblari

* Ba'zi qismlar mos keladi

Maktabdagi (an'anaviy) kasbiy ta'lim

- ▶ Ba'zi hollarda korxonada amaliyot o'tash bosqichlari ta'limning ko'p qismini tashkil etadi
- ▶ Sog'liqni saqlash sohasida oylik to'lanadi; boshqa hollarda esa ba'zan maosh to'lanmaydi yoki ta'lim pullik bo'ladi
- ▶ Federal o'lkalar qonunlari bilan tartibga solinadi
- ▶ Taxminan 70 ta kasb quyidagi sohalarda:
 - ▶ Texnika
 - ▶ Xorijiy tillar
 - ▶ Dizayn
 - ▶ Boshqaruv kasblari
 - ▶ Sog'liqni saqlash, ijtimoiy soha va shaxsiy parvarish

4. Dual tizim doirasida korxonadagi kasbiy ta'lim

Hunarmandchilik kasblari

130 ta kasb quyidagi sohalarda asosan Hunarmandchilik palatalari, gildiyalar va tuman hunarmandchilik uyushmalari vakolati doirasiga kiradi:

- ▶ Yog'ochsozlik
- ▶ Qurilish va pardoqlash ishlari
- ▶ Elektr va metallsozlik kasblari
- ▶ Kiyim-kechak, to'qimachilik va charm sanoati

- ▶ Shisha, qog'oz, keramika va boshqa hunarmandchilik sohalari
- ▶ Kimyoviy va tozalash sohalari
- ▶ Sog'liqni saqlash va shaxsiy parvarish sohasi
- ▶ Oziq-ovqat sohasi

Ta'limga kirish uchun talablar: **rasmiy cheklovlar yo'q**

- ▶ O'quv korxona nomzodlarning maktabda olingan va zarur bo'lgan umumiy ta'limi qay darajada bo'lishi kerakligini belgilaydi

- ▶ Barcha shogirdlarning taxminan **25 foizi** hunarmandchilik kasblarini o'rganadilar

4. Dual tizim doirasida korxonadagi kasbiy ta'lim

Sanoat va ilmiy-texnik kasblar

Taxminan 250 ta kasb (ularning ba'zilari hunarmandchilik kasblari bilan bir xil kasb) bo'yicha sanoat yoki boshqa yirik korxonalarda kasbiy ta'lim o'tkaziladi.

Masalan:

- ▶ Sanoat uskunalari mexnigi
- ▶ Biolaboratoriya laboratanti
- ▶ Kimyochi
- ▶ Eksploatatsiya texnikasi bo'yicha elektronchi

- ▶ Metallarga ishlov berish texnigi
- ▶ Mashina va uskunalar operatori
- ▶ Mehatronikachi
- ▶ Ishlab chiqarish texnologi
- ▶ Materiallar sinovchisi

Ta'limga kirish uchun talablar: rasmiy cheklovlar yo'q

- ▶ O'quv korxona nomzodlarning maktabda olingan va zarur bo'lgan umumiy ta'limi qay darajada bo'lishi kerakligini belgilaydi

- ▶ Taxminan **60 foiz** shogirdlar sanoat, tabiiy fan yoki texnika sohasidagi kasblarni o'rganadilar

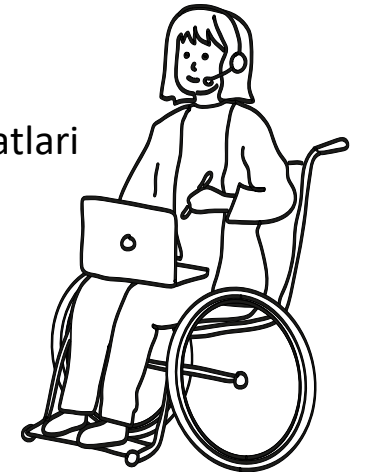

4. Dual tizim doirasida korxonadagi kasbiy ta'lim

Boshqaruv (menejerlik) kasblari

50 ta kasb (qanday hisoblashga qarab) yoki undan ko'p. Masalan, quyidagi sohalarda:

- ▶ Savdo (chakana, ulgurji va tashqi savdo, sanoat)
- ▶ Ofis va ma'muriyat
- ▶ Moliya, kontrolling va huquq (bank ishi, sug'urta, huquqiy masalalar)
- ▶ Sog'liqni saqlash boshqaruvi
- ▶ Logistika va transport (yuk tashish va logistika xizmatlari)
- ▶ Ko'chmas mulk
- ▶ Mehmondo'stlik va ovqatlanish xizmatlari
- ▶ Dam olish va turizm

Ta'limga kirish uchun talablar: **rasmiy cheklovlar yo'q**

- ▶ O'quv korxona nomzodlarning maktabda olingan va zarur bo'lgan umumiy ta'limi qay darajada bo'lishi kerakligini belgilaydi
- ▶ Ko'pincha o'rta ma'lumot yoki undan yuqoriroq daraja to'g'risidagi hujjat talab etiladi

5. Maktabdagi (an'anaviy) kasbiy ta'lim

Sog'liqni saqlash kasblari

Quyidagi sohalarni ajratish mumkin:

- ▶ Davlat tomonidan tartibga solingan kasblar → faqat davlat tomonidan tan olingan tegishli to'liq kasbiy ta'limga ega shaxslar bunday kasbda ishlash huquqiga ega

- ▶ Sohalar:

- ▶ Hamshiralik, tez tibbiy yordam xizmatlari va doyalik
- ▶ Tibbiy texnik yordamchi kasblari
- ▶ Fizioterapiya va tillar

- ▶ Boshqa sohalar:

- ▶ Boshqaruv kasblari / sog'liqni saqlash boshqaruvi
- ▶ Sog'liqni saqlashda hunarmandchilik kasblari

Ta'lim muddati: odatda 3 yil

Kirish talablari: odatda o'rta ta'limni tamomlaganlik to'g'risidagi guvohnoma

An'anaviy hamshiralik kasblari bilan bir qatorda, terapiya kasblari ham mavjud: masalan, logopediya, mehnat terapiyasi, fizioterapiya, shuningdek paramedik, podiatr va dietolog kabi kasblar ham mavjud.

5. Maktabdagi (an'anaviy) kasbiy ta'lim

Boshqa kasblar:

Taxminan 50 ta kasb, ularni o'qitishda amaliy mashg'ulotlar ulushi yuqori, masalan, quyidagi sohalarda:

- ▶ Mediatexnika bo'yicha yordamchi
- ▶ Farmatsevtika, kimyo yoki biotexnologiya bo'yicha yordamchi
- ▶ IT bo'yicha yordamchi
- ▶ Kema uskunalari bo'yicha yordamchi
- ▶ Biznes boshqaruvi bo'yicha yordamchi
- ▶ Yevro boshqaruvi bo'yicha yordamchi
- ▶ Yevropa kotibi
- ▶ Mehmonxona boshqaruvi mutaxassislari
- ▶ Hamshiralikda yordamchi kasblari
- ▶ Ijtimoiy yordamchi
- ▶ Ijodiy kasblar (masalan, sopolchi, dizayner)
- ▶ Sportga oid kasblar (masalan, professional sportchi, raqqos(a), gimnastika o'qituvchisi)

Ta'lim muddati: 1 yildan 3 yilgacha (to'liq ta'lim yoki yarim kun ta'limligiga qarab).

Kirish talablari: **asosan o'rta ta'limni bitirganlik to'g'risidagi hujjat**

5. Maktabdagi (an'anaviy) kasbiy ta'lim

Yuqoriroq darajadagi kasbiy ta'limga olib boradigan yo'llar

Sertifikatlangan kasbiy mutaxassis [DQR 5]

- ▶ O'quv soatlar soni: 400 soat
- ▶ asosan IT sohasida

Bachelor Professional (kasbiy bakalavr darajasi) [DQR 6]

- ▶ DQR 4-darajasiga ega shaxslar qabul qilinadi
- ▶ O'quv soatlar soni: kamida 1 200 soat
- ▶ **Ustoz hunarmand**
 - ▶ 1–3,5 yil
 - ▶ To'liq yoki ish joyidan ajralmagan holda
- ▶ **Texnik**
 - ▶ Ta'lim muddati har xil
 - ▶ To'liq yoki ish joyidan ajralmagan holda
- ▶ **Biznes ma'muri**
 - ▶ Ta'lim muddati har xil
 - ▶ To'liq yoki ish joyidan ajralmagan holda

Master Professional (kasbiy magistr darajasi) [DQR 7]

- ▶ DQR 6-darajasiga ega shaxslar qabul qilinadi
- ▶ O'quv soatlar soni: kamida 1 600 soat

6. Qo'shimcha ta'lim va kasbiy yuksalish imkoniyatlari

Akademik ta'limga o'tish

Gimnaziyani bitirmasdan ham kasbiy ta'limdan akademik ta'limga o'tish

- ▶ kasbiy yuksalish maqsadida olingan qo'shimcha ta'lim orqali oliy ta'limga kirish
 - ▶ masalan, usta hunarmand sertifikat (Bachelor Professional) yoki Kasbiy tayyorgarlik to'g'risidagi qonun (BBiG) yoki Hunarmandchilik to'g'risidagi qonun (HwO) asosida beriladigan va unga tenglashtirilgan qo'shimcha ta'lim to'g'risidagi bitiruv hujjati, yoki federal o'lkalar qonunchiligi bilan tartibga solinadigan sog'liqni saqlash sohasidagi kasblar bo'yicha bitiruv hujjati
 - ▶ Oliy ta'limga kirish umumiy huquqi
- ▶ Bunga to'g'ri keladigan kasbiy ta'lim va kasbiy faoliyat asosida qabul qilinish
 - ▶ Kamida ikki yillik kasbiy ta'lim, so'ng o'rganilgan kasbda yoki olingan kasbiy ta'limga mos keladigan boshqa kasbda kamida uch yillik ish tajribasi
 - ▶ Zarur bo'lganda, maslahat suhbat, kirish imtihoni yoki o'lim ta'limda sinov muddati talab etiladi
 - ▶ Kasbiy ta'lim to'g'risida bitiruv hujjatiga/kasbiy faoliyatga mos keladigan oliy ta'lim dasturiga qabul

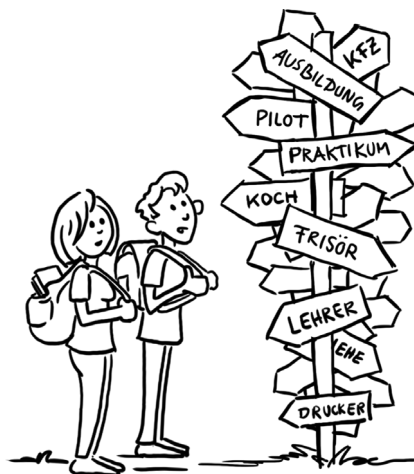

6. Qo'shimcha ta'lim va kasbiy yuksalish imkoniyatlari

Qo'shimcha ta'lim olishning boshqa yo'llari

Maktab ta'limi yoki kasbiy ta'lim to'g'risida bitiruv hujjatini qo'shimcha o'qib olish

- ▶ masalan, yuqori darajadagi fayoliyat turlari uchun o'qish
- ▶ Ishdan ajramagan holda kechki maktablarda, kollejlarda yoki ta'lim muassasalarida to'liq ta'lim olish

Qayta tayyorlash

- ▶ Avval o'rganilgan va amalda qo'llanilgan kasbdan boshqa kasb uchun qo'shimcha ta'lim olish
- ▶ Sog'liq yoki mehnat bozoriga oid sabablarga ko'ra
- ▶ Avvalgi kasbiy ta'lim davri asosida kasbiy ta'lim muddati odatda uchdan bir qismiga qisqartiriladi

Ushbu taqdimot va boshqa taqdimotlar, shuningdek Germaniya kasbiy ta'lim tizimi hamda bu sohada xalqaro hamkorlik bo'yicha ma'lumotlarni bizning veb-saytimizdan olishingiz mumkin:

www.govet.international

Manbalar

- ▶ BIBB Datenreport hisoboti ([link](#))
- ▶ BMBFSFJ vazirligining Kasbiy ta'lim to'g'risida hisoboti ([link](#))
- ▶ KMK ([link](#))
- ▶ BMFTR vazirligining portali ([link](#))
- ▶ Destatis Kasbiy ta'lim bo'yicha statistikasi ([link](#))

BIBB tarkibidagi GOVET

Friedrich-Ebert-Allee 114-116
53113 Bonn, Germany

govet@bibb.de

+49 228 107 1818

www.govet.international